

PYD LİDERLİĞİNDEKİ KUZEY VE DOĞU SURİYE ÖZERK YÖNETİMİ'NİN ÖNÜNDEKİ ÇETİN MEYDAN OKUMALAR

ANALİZ

BEDİR MULLA RASHİD

MEHMET EMİN CENGİZ

20 HAZİRAN 2020

الشرف
للأبحاث الاستراتيجية

AL SHARQ
STRATEGIC
RESEARCH

[Bu yazının İngilizce orijinal versiyonu Al Sharq Forum'un web sayfasında mevcuttur.]

İÇİNDEKİLER

ÖZET	4
GİRİŞ	4
KDSÖY İÇİN BELİRSİZLİK	6
ASKERÎ DURUM	7
İDARİ DURUM	9
SİYASİ DURUM	13
KDSÖY'E YENİ BİR MEYDAN OKUMA: COVID-19 PANDEMİSİ	15
SONUÇ	16
REFERANSLAR	19
YAZARLAR HAKKINDA	22
AL SHARQ FORUM HAKKINDA	22

PYD LİDERLİĞİNDEKİ KUZEY VE DOĞU SURİYE ÖZERK YÖNETİMİ'NİN ÖNÜNDEKİ ÇETİN MEYDAN OKUMALAR

Özet: PYD liderliğindeki Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi (KDSÖY), Barış Pınarı Harekâtı'nın başlangıcından bu yana farklı alanlarda çeşitli çetin meydan okumalarla karşı karşıya kaldı. Geleceğe ilişkin bu belirsizlik iklimi, Kuzeydoğu Suriye'deki atmosfere hakim olmayı sürdürüyor. Suriye'deki farklı cephelerden oluşan ittifakların sürekli olarak sınındığı gerçeği göz önünde bulundurulduğunda, KDSÖY'nin mevcut durumu en ihtimalle öngörülmesi zor olarak nitelenebilir. KDSÖY'nin siyasi statüsü Şam ve Rusya ile gerçekleştirilen birçok görüşmeye rağmen değişmedi. Tüm bunlara ek olarak Covid-19 pandemisi KDSÖY için yeni bir çetin meydan okuma olarak ortaya çıktı.

Giriş

9 Ekim 2019 tarihi, PYD liderliğindeki Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi'nin (KDSÖY) hem mevcut durumu hem de geleceği açısından önemli bir dönüm noktasına karşılık geliyor. ABD'nin Suriye'deki birliklerini çekmeye dair ani kararı, 7 Ekim'de Donald Trump tarafından duyuruldu ve bu karar, Türkiye'nin Suriye'nin kuzeydoğusundaki sınır hattı boyunca bir güvenli bölge oluşturulmasına yönelik uzun süredir devam eden baskıları devam ederken geldi. Böylelikle Türkiye'nin KDSÖY tarafından yönetilen bölgelere yönelik Barış Pınarı Harekâtı'nı başlatmasına kapı aralanmış oldu. KDSÖY'den önce PYD, 2014'te ilân edilen ve üç esas kantondaki (Afrin, Cezire ve Kobani) yerel konseylerden ve meclislerden oluşan bir yapıya sahip olan Demokratik Özerk Yönetim (DÖY) aracılığıyla, yönetimi altındaki halka sosyal hizmetleri ulaştırıyordu. DÖY daha sonra YPG'nin temel omurgasını oluşturduğu Suriye Demokratik Güçleri'nin (SDG) Rakka ve Deyrizor gibi Arap nüfusun çoğunlukta olduğu bölgelere doğru nüfuzunu genişletmesiyle birlikte KDSÖY'ye dönüştü.

Türkiye'nin askerî harekâtı ile daha da kötüleşen Kuzeydoğu Suriye'deki kırılgan güvenlik durumu, özellikle Batılı sivil toplum örgütleri ve ülkelerden YPG/SDG lehine büyük bir tepkiye neden oldu.^{2 3} Operasyonun başlamasından hemen sonra, Beyaz Saray yetkilileri, mevcut durumu görece daha yönetilebilir bir duruma getirdi. İlk olarak telefon görüşmeleri yapıldı ve talepler ortaya kondu, daha sonra ABD Başkan Yardımcısı Mike Pence'in başkanlığındaki bir ABD delegasyonu Türkiye'ye yollandı. Gerilimli müzakerelerin ardından Pence, kendisinin ve Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın beş günlük bir ateşkes üzerinde anlaştığını duyurdu. Anlaşmaya göre esas nokta şuydu: Türk tarafının belirlenen zaman içerisinde YPG unsurlarının öngörülen güvenli bölgeden çekilmesi için Barış Pınarı Harekâtı'na ara vermesi.

Harekât 120 saatlik ateşkesin ardından, ilk olarak plânlandığı şekliyle olmasa da devam etmesine rağmen, Türkiye stratejik önemi haiz M4 Otoyolu'nun üzerinde yer alan ve kavşak konumundaki "Tel Tamr ve Ayn İsa'yı" ele geçirmeye odaklandı.⁴ SDG ise kendisi açısından ABD birliklerinin geri çekilmesine dair ani karar ve Türkiye'nin devam eden harekâtı sebebiyle meydana gelen zararı en aza indirmeye çalışıyordu. Bu sebeple, harekâtın en başından bu yana SDG, Suriye rejimi ve Rusya ile karmaşık bir müzakere sürecine girdi. Bu müzakere süreci, 13 Ekim'de bir anlaşmanın yapılmasıyla sonuçlandı.⁵ Söz konusu anlaşma hem Suriye ordusuna ait Sınır Muhafızları'nın⁶ Türkiye sınırına -hem iki ülke arasındaki sınıra hem de Barış Pınarı Harekâtı sonucu ortaya çıkacak nihai sınıra- konuşlandırılmasını kapsıyordu. 21 Ekim'de ABD Başkanı Donald Trump, birkaç yüz ABD askerini Doğu Suriye'de tutmaya karar vererek geri çekilme plânında değişiklik yaptı. Bazı ABD yetkililerinin belirttiği kadarıyla, bu değişikliğin arkasındaki sebepler şunlardı⁷: Petrol kuyularını korumak,⁸ Irak Şam İslam Devleti'nin (İŞİD) yeniden organize olmasını engellemek, İran'ın nüfuzunu kırmak ve Suriye'nin dışına atmak ve Suriye'deki siyasi süreci etkilemek. Ertesi gün, 5 günlük ateşkesin sona ermesinden önce, Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Rus mevkidaşı Vladimir Putin SDG-YPG kuvvetlerinin kuzeyden güneye doğru 30 km geri çekilmesini öngören bir anlaşmaya vardı.⁹ 22 Ekim'den itibaren Ayn İsa ve Tel Tamr'daki durum hariç atılan adımların birçoğu Soçi ateşkes anlaşmasına göre atılıyordu. Buralarda ise SDG'nin Suriye rejimi ile olan Sınır Muhafızları'nı Tel Tamr'ın sınır hattına¹⁰ ve Kobani gibi başkaca bazı bölgelere konuşlandırma anlaşması aktif hâle gelene kadar çatışmalar devam etti.

Bugüne kadar gelinen süreçte, Kuzeydoğu Suriye'nin geleceğine ilişkin atmosfere bir belirsizlik hâkim. Farklı taraflardan ittifakların sürekli sınındığı bir ortamda KDSÖY'in durumu ise öngörülemez bir nitelikte

KDSÖY için Belirsizlik

Bugüne kadar gelinen süreçte, Kuzeydoğu Suriye'nin geleceğine ilişkin atmosfere bir belirsizlik hâkim. Farklı taraflardan ittifakların sürekli sınındığı bir ortamda KDSÖY'in durumu ise öngörülemez bir nitelikte.¹¹ İçeride birçok yerel parti ideoloji ve etnik kimlik anlamında ciddi farklılıklara sahip. Dahası, bölge “güçlü dış aktörlerin birbirinden farklılaşan çıkarları” ile karşı karşıya.¹² Türkiye'nin harekâtından önce bölgede KDSÖY gibi bir tür yerel yönetim mevcuttu ve bu yönetimin askerî kanadı ABD'nin ve IŞİD'e karşı Uluslararası Koalisyon'un yerel ortağıydı. Aynı zamanda, merkezi yönetimin oldukça kısıtlı bir varlığı söz konusuydu, zira ABD ve Koalisyon'un mevcudiyeti göz önüne alındığında merkezi yönetimin bu bölgede uzun süreli bulunma gibi bir arzusu söz konusu değildi.

Dolayısıyla, 9 Ekim öncesindeki ve sonrasındaki KDSÖY aynı KDSÖY değil. 2014'ten 2019'a kadar alışıldık özyönetim sisteminde bazı değişimler meydana

geldi. KDSÖY'nin kontrol ettiği alanlardaki yönetimine dair yeni durum şu şekilde tasnif edilebilir:

A. Türkiye sınırı boyunca, Amude şehrinin batısından başlayıp Kobani'ye kadar uzanan, Asayiş (KDSÖY polis kuvveti)¹³ ve rejime bağlı Sınır Muhafızları tarafından ortaklaşa kontrolün sağlandığı bölgeler ile Kobani, Amude ve Kamışlı Havalimanı'ndaki bazı Rus askerî polis kuvvetlerinin yanında Türkiye'nin yeni kurduğu “Barış Pınarı Harekâtı'nın” sınır cepheleri.

B. Kamışlı'dan El Malikiye şehrine kadar uzanan, Irak Kürdistan Bölgesi ve Deyrizor'un güneyi ile olan sınıra ulaşan,¹⁴ SDG-ABD kontrolündeki bölge. Ayrıca, Kamışlı Havalimanı'na yeni konuşlandırılan Rus birlikleri mevcut.

C. Tabka, Menbiç ve Kobani. Bu şehirlerin dışarısında Rusya'ya, rejime ve SDG'ye ait kuvvetler yer alıyor. Rakka ise Rus varlığının artışına rağmen hâlâ SDG'nin kontrolünde¹⁵, zira yerel topluluklar Suriye rejiminin bölgeye dönüşünü kabul etmeyeceklerini açıkça ortaya koydular.

9 Ekim öncesindeki ve sonrasındaki KDSÖY aynı

KDSÖY değil. 2014'ten 2019'a kadar alışıldık

özyönetim sisteminde bazı değişimler meydana geldi

Askerî Durum

KDSÖY'nin askerî durumunu ve geleceğini tartışmak günden güne daha zor bir hâle geliyor. SDG'nin Suriye ordusuyla birleşmek karşılığında özerklik kazanmayı arzuladığı biliniyor. SDG olası bir birleşme için devamlı olarak rejimden kendi örgütlenmesini ve kuvvetleri içerisindeki hiyerarşiyi muhafaza etmeyi talep ediyor. Bir süredir bu kati ön şart SDG lideri Mazlum Kobani ile yapılan çeşitli röportajlar¹⁶ yoluyla birçok kez dillendirildi. Dahası, SDG kendi savaşçılarının mevcut pozisyonlarında kalmasını ve rejimin bu birlikleri temel savaşçı birlikler olarak başka bölgelere sevk etmemesini istiyor. Ancak bu birleşme plânı pek ümit verici değil, zira kolayca çözülemeyecek birçok sorun mevcut.

Birleşmeye ilişkin ilk kritik mesele bölgenin temel bileşenleri ile alakalı. SDG bünyesindeki her oluşum Suriye ordusuna katılmaya istekli değil. Bu bakımdan, özellikle Doğu Suriye'de Esed rejimine dönük protestolar gerçekleştirildi. Spesifik olarak Deyrizor'da Esed rejimine ve İran destekli milislere karşı kitlesel eylemler oldu.¹⁷ Rakka'da da 2019'un sonunda benzer eylemler gerçekleşti.¹⁸ Dahası, Suriye rejimi SDG'nin Suriye ordusu ile birleşmesini kabul etse dahi bu noktada kuvvetlerin yapısından konuşlandırılmasına ve bütçeye ilişkin hususlara kadar başkaca sorunlu meseleler baş gösterecek.

İkincisi, SDG ve rejim arasındaki herhangi bir anlaşma askerî hiyerarşiye dair meseleleri gündeme getirecek. SDG mensuplarının olası bir birleşmede ordu hiyerarşisinin neresinde yer alacağı belirsiz, zira SDG düzenli ordulardan farklı bir hiyerarşi biçimine sahip. Her ne kadar Barış Pınarı Harekâtı'nın öncesinde düzenli ordulara benzer bir yapı oluşturmaya yönelik bir girişim vardysa da şu an için bu girişim aktif olarak sürmüyor.

Suriye rejimi SDG'nin Suriye ordusu ile birleşmesini kabul etse dahi bu noktada kuvvetlerin yapısından konuşlandırılmasına ve bütçeye ilişkin hususlara kadar başkaca sorunlu meseleler baş gösterecek

Ayrıca ifade etmek gerekir ki, KDSÖY ve SDG, özerklik elde etmek amacıyla paralel bir biçimde Suriye rejimi ve rejimin temel destekçisi olan Rusya ile Şam'da ve Hmeymim Hava Üssü'nde bir süredir müzakereleri sürdürse de rejim özerkliğe dair talepleri istikrarlı bir biçimde reddetti. Önümüzdeki dönemde rejimin özerkliğe ilişkin tutumu muhtemelen mevcut tutumundan farklı olmayacak. Buna ek olarak, rejim hâlâ KDSÖY'e karşı müzakerelerde avantaj elde etmek için Türkiye'nin yönelttiği tehdidi kullanıyor. Öte yandan, tüm bunlar Şam'ın bir şey öneremeyeceği veya önermediği anlamına gelmiyor. Şam daha önce KDSÖY'e yerel yönetim kanununu uygulamaya sokmak (107. Madde) gibi bazı asgari öneriler götürerek müzakerelerde KDSÖY'nin rızasını kazanmayı hedefledi. Ayrıca, bazı haberlere göre rejimin iç güvenlik kuvvetlerinde bazı değişiklikler de önerdi.¹⁹ Şam'ın mevcut tutumu göz önünde bulundurulduğunda PYD/KDSÖY, Şam karşısındaki konumunu güçlendirmek için Erbil destekli Kürt Ulusal Konseyi (KUK) ile anlaşma çabalarını arttırmaya yönelebilir.

Yukarıda belirtilenlere ek olarak, SDG'nin kontrol ettiği alanların askerî olarak avantajlı bölgeler olmadığı da söylenebilir. Askerî bakımdan değerlendirildiğinde, SDG'nin kontrol ettiği alanlar iki nüfuz alanına bölünmüş durumda. KDSÖY'nin doğu kısmı ABD koruması altındayken, batı kısmı esas olarak Rusya'nın nüfuzu altında. ABD'nin Deyrizor'da yerel kuvvetler kurma girişimi ve Kürtler arası diyaloga destek verme gibi bölgedeki adımları dikkate alındığında, Donald Trump'ın birlikleri çekmeye dair ani kararının aksine ülkenin Kuzey Suriye'de daha uzun bir süre kalmayı plânladığı söylenebilir. ABD'li karar alıcılar Suriye'de daha fazla Rusya ve İran nüfuzu olmasına ciddi ölçüde şüpheyile yaklaşıyorlar. Tüm bu sebeplerin yanı sıra IŞİD'in olası bir yeniden güçlenişini engelleme isteği, ABD yetkililerini en azından yakın gelecekte Suriye'de kalma tercihine sevk ediyor gibi görünüyor.

Yakın gelecekte muhtemelen devam edecek bir ABD varlığı SDG'nin lehine bazı gelişmelerin yaşanmasına sebep olabilir.

Şam'ın mevcut tutumu göz önünde bulundurulduğunda PYD/KDSÖY, Şam karşısındaki konumunu güçlendirmek için Erbil destekli Kürt Ulusal Konseyi (KUK) ile anlaşma çabalarını arttırmaya yönelebilir

Önümüzdeki dönemde ABD'nin varlığının devam etmesi, Rusya'nın ve Suriye rejimi kuvvetlerinin Rakka, Kobani ve Menbiç gibi daha önce konuşlandıkları bazı bölgelerden çıkarılması girişimlerini beraberinde getirebilir. Bununla birlikte, Rusya da ABD'nin girişimleri karşısında kendi nüfuz alanını arttırmaya muhtemelen devam edecektir. Nitekim Rusya bölgedeki aşiretlerden²⁰ bazı unsurları birliklerine katarak²¹ ve kötüleşen ekonomiden de istifade ederek Suriye'deki varlığını güçlendirmeye çalışıyor.²² Ayrıca, ABD'nin SDG ile ittifak yapan aktörlerin ABD'ye olan bağımlılığını pekiştirmek için SDG kontrolündeki bölgelerdeki yerel yönetimlere desteğini arttırması mümkün. Bu bağımlılık senaryosu finansal destek ve belli derecede güvenliğin sağlanması ile gerçekleştirilebilir.

YPG/SDG'nin askerî pozisyonunun bu zamana kadar geçen neredeyse 5 yıldır uluslararası koalisyonun varlığı sayesinde muhafaza altında olduğu bir sır değil. Ancak Barış Pınarı Harekâtı'nın başlangıcından bu yana SDG'nin pozisyonu ABD, Rusya ve Türkiye gibi yabancı devletlerin hamleleri ile yakından bağlantılı oldu. Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) gibi Körfez ülkelerinin talepleri de SDG'nin pozisyonu için önem arz ediyor. Suudi Arabistan, Türkiye'nin jeopolitik açıdan bir rakibi olarak SDG'ye verdiği desteği Arap aşiretleri üzerinden arttırmaya çalışmakta.²³ Öte yandan, yukarıda zikredilen ülkeler Suriye konusunda kapsamlı bir anlaşmaya varmaktan uzak olduğu için, KDSÖY tarafından kontrol edilen bölgeler sürtüşme/rekabet bölgeleri olmaya devam edecek. Dolayısıyla, bu bölgeler hem içeriden hem de dışarıdan gelecek sorunlara ve tehditlere karşı kırılgan ve açık olmaya da devam edecek. KDSÖY için bu durum kısa vadede üstesinden gelmesi zor bir meydan okuma.

İdari Durum

2012 yılında başlayan ve 2014'te ilân edilen Özerk Yönetim farklı noktalarda birçok kez hem genişledi hem de daraldı. Toprak kazanımları ve kayıpları, birbirine rakip gruplar arasındaki çatışmaların sonucunda meydana geldi. Örneğin, YPG ve Özgür

*Önümüzdeki dönemde ABD'nin varlığının devam etmesi,
Rusya'nın ve Suriye rejimi kuvvetlerinin Rakka, Kobani ve
Menbiç gibi daha önce konuşlandıkları bazı bölgelerden
çıkarılması girişimlerini beraberinde getirebilir*

Suriye Ordusu (ÖSO) bağlantılı gruplar 2012-2013 yıllarında Resulayn şehrinde çatıştılar. YPG, Nusra Cephesi ve IŞİD ile de çatışmalara girdi. 2012 yılında Esed rejimi ve PYD arasında yapılan güvenlik anlaşması çerçevesinde rejim kuvvetleri Kuzey Suriye'den çekildi. Bu durum, PYD'nin zaman içerisinde bölgenin fiili yönetimini ele geçirmesine yol açtı.

Özerk Yönetim'in coğrafi anlamdaki genişlemesi ise 2012'de başladı ve 2014'e kadar istikrarlı bir şekilde devam etti. 2014'te gerçekleşen Kobani Savaşı, Özerk Yönetim için bir dönüm noktası oldu çünkü ABD ile ilişkisi yeni bir döneme girdi. Çünkü 2014'ün sonunda Uluslararası Koalisyon'dan aldığı olağanüstü hava desteği olmasa Kobani'deki savaşı kazanması ve IŞİD'e karşı galip gelmesi mümkün olmazdı. IŞİD'in Sincar'da Yezidilere karşı uyguladığı şiddet ve bunu takiben IŞİD'in Suriye'deki Kobani'ye yönelik saldırıları tüm dünyanın dikkatini çekti. IŞİD'e karşı yeni kurulan Uluslararası Koalisyon, Kobani'ye ve şehirdeki YPG savaşçılarına verilen desteğin başını çekti. Kobani'de IŞİD'in mağlup edilmesinden sonraki dönem, sahip oldukları toprağın büyüklüğü, aldıkları askerî destek, dünya çapındaki itibarı ve tabii ki ABD ve Uluslararası Koalisyon'un üyesi olan

devletlerle olan ilişkisi bakımından YPG için önemli değişikliklere sahne oldu. ABD'nin Suriye'nin kuzeyinde üsler kurmaya ve bölgeyi korumak için bir ordu oluşturmaya, bunu da YPG/SDG'nin müttefik olarak belirlenmesiyle yapmaya yönelmesiyle Özerk Yönetim, adını ve idari yapısını SDG'nin Arap nüfusun çoğunlukta olduğu bölgelerde, özellikle de ülkenin doğusunda, artan kontrolüyle uyumlu bir biçimde değiştirmeye başladı. SDG'nin artan nüfuzuna karşın Özerk Yönetim, "Rojava" gibi olumsuz bir çağrışım yapan tabirleri kullanmamaya başladı.

Bunlara ek olarak, Özerk Yönetim kendi idari yapısına ilişkin birçok adım attı. 2014'ün başında, üç kantonun kuruluşu ilân edildi. Daha sonra, 2015'in ortasında Özerk Yönetim, projesini değiştirmeye başladı. Kuzey Suriye Federasyonu ilân edildi ve ardından Aralık 2015'te kurucu bir meclis oluşturuldu. Mart 2016'da Rojava'daki ve Kuzey Suriye'deki Federal Sistem'in kurucu toplantısı gerçekleşti. Koneş, Kuzey Suriye ve Beth Nahrin'deki Federal Demokratik Sistem'in tesisi üzerine çalışmakla görevliydi.

Genel Meclis Aralık 2016'da projenin isminden "Rojava" kelimesini silip "Kuzey Suriye Demokratik Federasyonu" olarak

SDG'nin artan nüfuzuna karşın Özerk Yönetim, "Rojava" gibi olumsuz bir çağrışım yapan tabirleri kullanmamaya başladı

değiştirdikten sonra toplumsal sözleşme taslağını kabul etti. Daha sonra, Federal Demokratik Sistemin'in Kurucu Meclisi, ilân edilmiş olan federalizmi bir pekiştirme girişimi olarak Temmuz 2017'de Kuzey Suriye'deki federal seçimleri mümkün kılan hukuki düzenlemeleri onayladı. Bu düzenleme seçimlerin 3 aşamada gerçekleşmesi için tarihleri belirledi:

- 1- Eylül 2017'de yapılan komün seçimleri
- 2- Aralık 2017'de yapılan yerel yönetim seçimleri²⁴
- 3- Ocak 2018'de gerçekleşen "Bölge Halkı Meclisi" ve gerçekleşmemiş "Halkın Demokratik Konferansı" seçimleri. Seçim yüksek komiserleri tarafından Demokratik Konferans seçimlerinin normal takvime göre iki hafta ertelendiği duyuruldu ancak seçimler daha sonra hiç gerçekleşmedi.

"Kuzey Suriye Federasyonu'nun" ortak idari organının Başkanı Fevza Yusuf, söz konusu ertelemeyi, "bizleri üçüncü aşamayı tamamlamaktan alıkoyan herhangi bir şart söz konusu değildi ancak organizasyonel meseleler ve ikinci aşamanın sonucunda ortaya çıkan idari bölünmeler bizleri erteleme kararı almaya sevk etti" diyerek izah etti.²⁵ Ayrıca, 03.11.2017-01.12.2017 arasındaki ikinci aşama seçimlerinin ertelenmesi sebebiyle de böyle bir durumun yaşandığını iddia etti. Sınırlı zaman ve Komisyon'un ortak başkanlık ile belediye konseyleri seçimleriyle meşgul olması bu karara yol açtı.²⁶ Öte yandan, gözlemcilerin ve sahadaki bazı kaynakların açıkladığı üzere söz konusu erteleme Ankara'nın Afrin Kantonu'nda büyük çaplı bir askerî harekâta hazırlanmasıyla bağlantılıydı. Kuzey Suriye Federasyonu projesinin sendelemesiyle birlikte Özerk Yönetim 9 Haziran 2018'de yeni bir adım atarak, Kürt nüfusunun ağırlıklı olduğu şehirlerin yanı sıra Arap nüfusunun ağırlıklı olduğu şehirleri de kapsayan KDSÖY'nin kurulduğunu ilân etti. Aynı zamanda, seçim sürecini tamamlama plânından geri adım attı.

Özerk Yönetim'in 2014-2019 arasında yaşadığı tüm idari ve siyasi değişimler sırasında, tüm bu değişimlere ilişkin kararlar Suriye Anayasası'na veya Suriye yerel yönetim yasasına ilişkin bir zemine dayanmaksızın tek taraflı olarak alındı. Tüm bu değişiklikler PYD'nin kendi siyasi reçeteleriyle paralel ve partizan bir şekilde gerçekleşti

Özerk Yönetim'in 2014-2019 arasında yaşadığı tüm idari ve siyasi değişimler sırasında, tüm bu değişimlere ilişkin kararlar Suriye Anayasası'na veya Suriye yerel yönetim yasasına ilişkin bir zemine dayanmaksızın tek taraflı olarak alındı. Tüm bu değişiklikler PYD'nin kendi siyasi reçeteleriyle paralel ve partizan bir şekilde gerçekleşti. Böylece, KDSÖY'nin yapısı son dönemlerde PYD ve KUK arasında başlayan diyalog toplantılarındaki en ihtilafli konu başlıklarından biri oldu.

Ayrıca, değişiklikler beş yıl boyunca tek bir şekilde gerçekleşmedi. Bu da istikrarın sağlanamamasına ve değişikliklerin rejim ile müzakere sürecinde daha kırılgan olmasına sebep oldu. Bu durum ayrıca yerel topluluklar nezdindeki güven seviyesini düşürdü, zira birçok idari organ KDSÖY'nin yenilerini kurduğu zaman da onlarla aynı anda faaliyet göstermeye devam etti. Tüm bunlara rağmen KDSÖY, rejim ile kendi siyasi projelerinin tanınmasına dair bazı ciddi talepler zemininde anlaşmaya hazır olduğunu öne sürüyor.

Gelinen noktada rejim, 9 Ekim'de başlayan askerî harekâttan sonra KDSÖY'nin pozisyonunun zayıflamasıyla birlikte yapının zaman içerisinde daha da zayıflayacağını öngörerek KDSÖY'nin siyasi geleceğine dair herhangi bir müzakereyi kabul etmiyor. Barış Pınarı Harekâtı'ndan sonra rejim, KDSÖY kontrolündeki bazı bölgelerde varlığını arttırma fırsatı buldu. Ayrıca bazı bölgelere özellikle askerî kapasitesi ile geri döndü ve Türkiye sınırı ile "Barış Pınarı Harekâtı" Bölgesini çevreleyen alanlar arasında bir tampon güç hâline geldi.

Dahası, 2016 ile 2017 arasında Rusya'nın girişimiyle Suriye rejimi ve KDSÖY arasında Hmeymim Hava Üssü'nde birçok müzakere toplantısı gerçekleşti.²⁷ Buna karşın, söz konusu müzakereler herhangi bir somut siyasi veya idari anlaşma ortaya çıkarmadı. Müzakereler, Özerk Yönetim'in güçlü bir pozisyonda olduğu bir dönemde gerçekleşse de Suriye rejimi hiçbir tavizde bulunmadı. Şu an ise KDSÖY daha kötü bir durumda ve üzerindeki baskı artıyor.

ABD'nin Kuzey Suriye'den birliklerini çekme plânlarının değişmesiyle birlikte, rejimin Kamışlı'nın batısından başlayıp Kobani ve diğer bölgelere uzanan alanda nüfuzunu arttırıp KDSÖY'nin varlığını en aza düşürmeyi denemesi muhtemel. Özellikle Deyrizor ve Rakka gibi Arap nüfusunun yoğunlukta olduğu yerler rejimin birincil hedefi durumunda. Ancak 2019 yılında rejime karşı yapılan protestolar göz önüne alındığında, rejimin Arap nüfusunun çoğunlukta olduğu bu yerlerde kendisine karşı olan tepkiyi dindirmesi zor. Dahası, rejim ve Rusya, İdlib'i büyük bir tehdit olarak görmeleri sebebiyle muhtemelen daha çok buraya odaklanacak. Bu sebeple, rejim büyük olasılıkla ilk fırsatta İdlib'e yeni bir askerî harekât başlatacak ve kısa vadede YPG/SDG ile kanlı bir çatışmaya girmekten kaçınacak. Rusya ve Suriye rejimi, "SDG unsurlarını uzlaşılabilir görüyor ve teorik olarak bunlarla müzakere etmesi mümkün."²⁸ Ancak onlar için İdlib'teki durum farklı.

Siyasi Durum

2015'ten bu yana, yerel aktörler Suriye'deki kazanımlarını koruma noktasında çeşitli meydan okumalarla karşı karşıyalar. Uluslararası Koalisyon'un sahadaki operasyonlarının başlamasının yanında Rusya'nın rejime olan doğrudan askerî desteği ve Türkiye'nin doğrudan müdahalesi bu duruma katkıda bulundu. Tüm bu etmenler yerel aktörleri dış destekçilerine daha bağımlı hâle getirdi. Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi için de bu durum idari ve yönetim yapısında sıkça yaşanan değişimlerin arkasındaki sebeplerden biri. Koalisyon'un Kuzey Suriye'deki varlığının ilk üç yılı ve Türkiye'nin baskıları, Özerk Yönetim'i sahada değişen dinamiklerle uyumlu değişiklikler yapmaya itti.

Siyasi yapıda sıklıkla yaşanan değişimler, Özerk Yönetim'in kayda değer ölçüde esnek ve Suriye'deki savaş alanının yeni dinamiklerine uyum sağlayabildiğini gösteriyor. Ancak söz konusu değişimlerin farklı boyutları olması itibarıyla, bu durum aynı zamanda Özerk Yönetim'in nihai siyasi isteğine dair belirsizliği de sergiliyor. Örneğin KDSÖY bizzat, "Abdullah Öcalan'ın Demokratik Ulus Konsepti'nin" açıklamalarında ortaya koyulan yeni gerçekliğe uyum sağlamaya çalışıyordu. Bir başka husus da Kürtler içi dinamikler. PYD'nin Erbil destekli KUK ile çalkantılı bir geçmişi var. KDSÖY ve KUK siyasi sorunlarını çözebilmek için birçok müzakere toplantısı gerçekleştirdi. Ancak tüm bu girişimlere rağmen bu zamana kadar bölgedeki yönetimin siyasi ve idari niteliğine ilişkin sorunlar çözüme kavuşturulmadığı gibi, taraflar sorunlu bir ilişkiyi sürdürmekte.

Üçüncü husus ise Esed rejimi ile yapılan müzakereler. Bu dinamik, Uluslararası Koalisyon'un Kuzey Suriye'deki varlığı ile birlikte düşünülebilir. KDSÖY ve Suriye rejimi arasındaki müzakereler yoğun bir şekilde sürdürülmüş olsa da bu görüşmeler herhangi bir somut siyasi anlaşma ortaya çıkarmakta başarısız oldu. Söz konusu müzakereler 2016 yılının başlarına kadar uzanıyor. Bu tarih, SDG'nin kurulmasının ve bölgeye daha çok ABD desteği ile Uluslararası Koalisyon varlığının geldiği döneme işaret ediyor.

2015'ten bu yana, yerel aktörler Suriye'deki kazanımlarını koruma noktasında çeşitli meydan okumalarla karşı karşıyalar. Uluslararası Koalisyon'un sahadaki operasyonlarının başlamasının yanında Rusya'nın rejime olan doğrudan askerî desteği ve Türkiye'nin doğrudan müdahalesi bu duruma katkıda bulundu

Siyasi yapıda sıklıkla yaşanan değişimler, Özerk Yönetim'in kayda değer ölçüde esnek ve Suriye'deki savaş alanının yeni dinamiklerine uyum sağlayabildiğini gösteriyor

Uluslararası Koalisyon'un varlığı SDG ve Suriye Demokratik Konseyi (SDK) için önemliydi, zira Koalisyon'un kendilerini desteklemeye devam edeceğine ve bu durumun daha sonra siyasi destek/tanınma kazanmalarına yardımcı olacağına inanıyorlardı. Bu düşünme biçimi birçok açıdan aşikârdı ve PYD/SDG/SDK tarafından yapılan açıklamalarda kolayca gözlemlenebilirdi. Bir başka önemli nokta da çeşitli Avrupa devletleri ve ABD'de açılan siyasi ofislerdi. PYD'nin Rusya'da dahi bir siyasi ofisi var.

Özetlemek gerekirse, yukarıda bahsedilen üç boyut/dinamik birbirine tezat müzakere zeminleri oluşturdu: KUK meselesi, birbiriyle çatışan dış etmenlerin yanı sıra Rusya ile Fırat'ın batısında iş birliği, Uluslararası Koalisyon ile Fırat'ın doğusunda ittifak ve KDSÖY ile SDG'nin içerisindeki gruplara dair iç faktörlerin varlığı. PYD, KUK ile olan anlaşmalarını aktif hâle getirmeye istekli değildi. Dahası, ne rejim ne de ABD tarafından herhangi bir tanınmaya mazhar olamadı. Yani KDSÖY askerî kazanımlarını siyasi zeminde bir çıktıya dönüştüremedi. Ayrıca eğer ABD birlikleri Suriye'den çekilme plânını uygulamaya devam ederlerse SDG/KDSÖY'nin siyasi projesi tehlikede olacak.

Birçoklarının kabul edeceği üzere, bu siyasi projenin geleceği "ABD'nin varlığına, dolayısıyla Washington'ın siyasi tercihlerine" bağlı.²⁹

KDSÖY'nin hayatta kalması, ABD'nin ve Koalisyon'un varlığına bağlı olmaya devam edecek. ABD'nin en azından orta vadede bu bölgeyi koruması muhtemel, zira Suriye topraklarından topyekûn bir geri çekilme ABD'nin Cenevre müzakereleri gibi birçok bölgesel ve uluslararası platformdaki pozisyonunu etkileyebilir. Siyasi sürecin çok iyi işlemediği bir sır değil. Daha doğrusu, siyasi süreç donmuş durumda ancak bunu hayatta tutmak için ABD yakın gelecekte Suriye'deki varlığını sürdürmek isteyecektir. Buna ek olarak, IŞİD'in sahip olduğu toprakları kaybettikten sonra Suriye'deki saldırılarını arttırması da ABD için Suriye'de kalmak için bir sebep teşkil ediyor. Washington'un Rusya'yı dengelemek ve İran'ı ülkenin dışına itmek için Suriye'deki varlığını korumaya istekli olduğu da söylemeye gerek yok.

Yukarıda belirtilen hususlar göz önüne alındığında, ABD'nin ve Koalisyon'un Kuzeydoğu Suriye'deki varlığının önümüzdeki dönemde devam edeceği öngörülebilir.

ABD'nin en azından orta vadede bu bölgeyi koruması muhtemel, zira Suriye topraklarından topyekûn bir geri çekilme ABD'nin Cenevre müzakereleri gibi birçok bölgesel ve uluslararası platformdaki pozisyonunu etkileyebilir

Ancak gördüğümüz üzere ABD, diğer devletleri KDSÖY'yi tanımaları için zorlamaya istekli ya da kudretli değil. Bu sebeple de KDSÖY'nin Suriye rejimi ile bir anlaşmaya varmaksızın istikrarsız siyasi konumunu koruması muhtemel.

KDSÖY'e Yeni Bir Meydan Okuma: Covid-19 Pandemisi

Tüm dünyayı vuran Covid-19 pandemisi, KDSÖY için yeni bir meydan okuma teşkil ediyor. Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi sokağa çıkma yasağı, sterilizasyon kampanyaları, sınırları kapatma ve tüm toplantıları engelleme gibi çeşitli önlemler almış olsa da³⁰ bölgenin ciddi sorunlarla karşı karşıya olduğu ve sağlık tesisleri, ekipmanı ve personeli konusunda büyük sıkıntı yaşadığı aşikâr. Dünya Sağlık Örgütü'ne (DSÖ) göre, bölgede sadece 64 sağlık tesisi ve 166 sağlık uzmanı var.³¹ KDSÖY tarafından kontrol edilen bölgede çok az sayıda solunum cihazı ve yoğun bakım ünitesi mevcut: Sadece "150 solunum cihazı ve 2 milyon nüfusa sahip bir bölgede 35 yoğun bakım ünitesi."³² KDSÖY'nin kontrolündeki bölgelerde ayrıca IŞİD ile bağlantılı binlerce kadına ve çocuğa ev sahipliği yapan kamplar da var.

Dahası, SDG kontrolündeki çeşitli hapisanelerde bulunan IŞİD bağlantılı binlerce mahkûm (yabancı savaşçılar da dahil olmak üzere), örgütün üzerindeki baskıyı daha da artırıyor. Mart ayında, bu mahkûmların bir kısmı Haseke'deki bir hapisanede isyan başlattı ve rapor edildiği kadarıyla birkaç mahkûm hapisaneden kaçtı.³³ İsyan daha sonra bastırılrsa da bu tip aşırı kalabalık ve kötü şöhrete sahip kamplarda yaşanacak olası bir salgın hızlıca bir felakete dönüşebilir.

Şüphesiz ki KDSÖY en azından krizin kendi kontrolündeki nüfus üzerindeki hasarını en aza indirerek bu krizi atlarmaya ve hem toplumsal hem de uluslararası düzeyde meşruiyetini kuvvetlendirmeye çalışacak. Ancak bunu yapmada rejimden veya muhalefetten daha başarısız olursa kontrolündeki nüfus nezdindeki meşruiyeti muhtemelen azalacak. Aksi senaryoda, yani rejim ve muhalefetten daha iyi bir performans sergilemesi hâlinde, yerel halk muhtemelen mevcut zararı tolere edecek. Bu zamana kadar durum pek de Özerk Yönetim'in lehine ilerlemiyor.

Şüphesiz ki KDSÖY en azından krizin kendi kontrolündeki nüfus üzerindeki hasarını en aza indirerek bu krizi atlarmaya ve hem toplumsal hem de uluslararası düzeyde meşruiyetini kuvvetlendirmeye çalışacak

KDSÖY bugüne kadar Covid-19 testlerini dahi gerçekleştirmedi. Her ne kadar Irak Kürdistan Yönetimi, KDSÖY'ye yakın zamanlarda koronavirüs test kitleri yollamış olsa da³⁴ bu test kitlerinin sayısı oldukça kısıtlı olduğu için Özerk Yönetim'in hâlâ Şam ile iş birliği yapması gerekiyor. DSÖ çoğunlukla rejimin kontrolündeki alanlarda faaliyet gösteriyor ve KDSÖY, DSÖ'den fazla bir yardım bekleyemez. Zira DSÖ, "sadece bir ülkenin resmi yetkilileri ile veya onlar aracılığıyla çalışma politikası" sebebiyle KDSÖY'ye doğrudan yardımda bulunmayı reddediyor.³⁵ Bu durum da KDSÖY'nin Suriye rejimine olan bağımlılığını arttırıyor.

KDSÖY bugüne kadar 3 Covid-19 vakası duyurdu.³⁶ Dahası, Nisan ayında koronavirüs kaynaklı ilk ölüm KDSÖY tarafından resmen teyit edildi. Kamışlı'da 53 yaşındaki bir adam hayatını kaybetti.³⁷ KDSÖY, bu ölüm ile ilgili bilgi paylaşmadığı gerekçesiyle DSÖ'yü suçladı.³⁸ Bunlara ek olarak, Suriye rejiminin KDSÖY'nin altını oyacak bir girişimde bulunarak bölgedeki bu kırılğan durumdan faydalanması mümkün olabilir.

Sonuç

2015 yılının sonlarından itibaren Rusya'nın Suriye'deki krize dahil olmasından bu yana Suriye'deki yerel aktörlerin dinamikleri ve akıbetleri büyük değişiklikler geçirdi. KDSÖY için ise kendi geleceği, ABD'nin ve Uluslararası Koalisyon'un Afrin ve Barış Pınarı Harekâtı bölgeleri dışındaki varlığına daha bağlı hâle gelmiş durumda. Dış aktörlerin varlığına ve faaliyetlerine olan bu bağımlılık, dış güçlerin kendi çıkarlarına uygun bir uzlaşmaya vardığı zaman yerel projelerin çoğunun kırılğan hâle gelmesine yol açıyor. KDSÖY de muhaliflerin kontrolündeki bölgeler gibi bu olguya bir istisna değil. Trumptarafından ABD birliklerini geri çekme kararının verilmesinden kısa bir süre sonra sahadaki harita hızla değişti. Her ne kadar şu an sahadaki durum stabil olsa da yukarıda belirtilen gerçeklik geçerliliğini sürdürüyor. ABD'nin Kuzeydoğu Suriye'ye yönelik belirsiz bir tutumu mevcut. Barış Pınarı Harekâtı'ndan önce KDSÖY tarafından kontrol edilen bölgeler idari açıdan tek bir birim olarak kabul edilmekteyken, bugün üç parçaya bölünmüş durumda.

Bir parça Rusya'nın nüfuzu, ikincisi ABD'nin nüfuzu ve diğeri Türkiye destekli Suriye

Dış aktörlerin varlığına ve faaliyetlerine olan bu bağımlılık, dış güçlerin kendi çıkarlarına uygun bir uzlaşmaya vardığı zaman yerel projelerin çoğunun kırılğan hâle gelmesine yol açıyor

Ulusal Ordusu'nun kontrolü altında. Bu durum, KDSÖY'nin idari geleceğine dair iki olası ihtimali ortaya çıkarıyor. Birincisi, ABD'nin varlığına ve PYD ile KUK arasında son dönemlerde ABD'nin desteğiyle gerçekleşen müzakerelerle bağlantılı. Ancak iki tarafın da daha en baştan oldukça sert ön koşullarla masaya oturduğu göz önüne alınırsa, bu müzakerelerin başarıyla sonuçlanma ihtimali çok zayıf. PYD, KUK'un İstanbul merkezli muhalefet ile bağlarını koparmasını isterken,³⁹ KUK ise PYD'nin kendisi ile PKK arasına mesafe koymasını talep ediyor.⁴⁰ İki talep de mevcut atmosferde pek gerçekçi gözüküyor.

Türkiye'nin de bu müzakerelere yönelik sert bir söylemi var. Erbil'in Ankara ile olan ilişkisi göz önüne alındığında, Türkiye'nin bu söylemi de söz konusu müzakerelerin başarıya ulaşma ihtimalini azaltıyor. Tüm bu gerçeklere rağmen, yakın bir dönemde KUK ve Kürt Ulusal Birlik Partileri (KUBP)⁴¹ ortak politik vizyona dair ön bir uzlaşmaya ulaştıklarını ilân ettiler.⁴² Ancak bu iki taraf geçtiğimiz yıllar içerisinde birkaç kez siyasi anlaşmalar yaptılar fakat nihayetinde bu anlaşmalar başarısız oldu ve her seferinde PYD kazanan taraf olarak ortaya çıktı. Bu durum akılda bulundurulduğunda, söz konusu ön uzlaşmanın akıbeti de şüpheli olmaya devam edecek. Bununla birlikte, eğer iki taraf birlik müzakerelerine devam eder, uzun süredir devam eden sorunların üstesinden gelir ve önümüzdeki dönemde kapsamlı bir anlaşmaya varırsa PYD ve KDSÖY elbette bu durumu hem toplumsal hem de uluslararası düzeyde meşruiyet kazanmak için kullanacaktır.

İkinci ihtimal ise KDSÖY ve Suriye rejimi arasında devam eden müzakerelerle bağlantılı. Müzakerelerin başarıyla sonuçlanma ihtimali, KDSÖY'nin ABD ve Koalisyon ile olan ilişkilerinin geleceğini hassas bir duruma getiriyor. Askerî bakımdan KDSÖY temel olarak ABD'nin pozisyonuna bağlı. Eğer ABD sahadaki varlığını korur ve KUK-KDSÖY arasında kapsamlı bir nihai anlaşmaya ulaşılması için çalışırsa, o hâlde SDG de rejim kuvvetlerine katılmayı reddedip Uluslararası Koalisyon'a olan bağlılığını

PYD, KUK'un İstanbul merkezli muhalefet ile bağlarını koparmasını isterken, KUK ise PYD'nin kendisi ile PKK arasına mesafe koymasını talep ediyor. İki talep de mevcut atmosferde pek gerçekçi gözüküyor

korumaya çalışabilir. Böylelikle, Türkiye ve Suriye muhalefeti ile dostane ilişkiler inşa etmeye daha eğilimli hâle de gelebilir. Öte yandan, eğer ABD ve Koalisyon Suriye'deki varlıklarını azaltma yönünde bir başka hamle daha yaparsa, SDG rejimle kendisi açısından zayıf bir anlaşma yapmak mecburiyetinde kalsa dahi buna dönük çabalarını arttırabilir.

Sonuç olarak, KDSÖY ve ondan önceki yapılar geçtiğimiz 6 yıl boyunca Astana ve Cenevre süreçlerinden dışlandılar. Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi'nin siyasi akıbeti ise Suriye rejimi ve Rusya ile yapılan birçok müzakereye rağmen hâlâ değişmiş değil. Tüm bunlara ek olarak, Barış Pınarı Harekâtı ve Covid-19 pandemisi KDSÖY için farklı alanlarda yeni meydan okumalar ortaya çıkardı. Tüm bu hususlar göz önüne alındığında, "KDSÖY'nin mevcut yapısı" için bir siyasal statü elde etmesi ufukta görünmüyor.

Referanslar

- 1- Rana Khalaf, "Governing Rojava Layers of Legitimacy in Syria", Chatham House Research Paper, Aralık 2016, s.5.
- 2- "World reacts to Turkey's military operation in northeast Syria", Al Jazeera, 10.10.2019, <https://www.al-jazeera.com/news/2019/10/world-reacts-turkey-military-operation-northeast-syria-191009181335266.html>
- 3- "World leaders unite in condemnation of Turkey's Syria operation" NBC News, 11.10.2019,
- 4- Ayn İsa, Halep ve Haseke eyaletlerini M4 Otoyolu ile bağlayan ulaşım ağları içerisinde kilit bir nokta. Bu kenti Türkiye sınırındaki Tel Abyad ile Rakka şehrine bağlayan önemli bir yerel yollar ağı mevcut.
- 5- https://7al.net/2019/10/14/%D8%A7%D8%AA%D9%81%D8%A7%D9%82%D9%8A%D8%A9-%D9%85%D9%86-%D8%A3%D8%B1%D8%A8%D8%B9%D8%A9-%D8%A8%D9%86%D9%88%D8%AF-%D8%A8%D9%8A%D9%86-%D8%A7%D9%84%D8%AD%D9%83%D9%88%D9%85%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D8%B3%D9%88/?fbclid=IwARo7P_XtZk5K1fYADoTAF-igkniqradGcKa_4On-gZZByQNF8NuxpTZ-jyZYc
- 6- Asharq Al-Awsat, "Syria Deploys 'Border Guards' East of Euphrates", 29.10.2019, <https://aawsat.com/english/home/article/1966611/syria-deploys-border-guards-east-euphrates>
- 7- Eric Schmitt and Maggie Haberman, "Trump Said to Favor Leaving a Few Hundred Troops in Eastern Syria", The New York Times, 20.10.2019, <https://www.nytimes.com/2019/10/20/world/middleeast/trump-troops-syria-turkey.html>
- 8- The Gray Zone, " US troops are staying in Syria to 'keep the oil' – and have already killed hundreds over it", 23.10.2019, <https://thegrayzone.com/2019/10/23/us-troops-staying-syria-oil/>
- 9- Al Jazeera, "Kurdish forces agree to withdraw from Turkey-Syria border", 20.10.2019, <https://www.al-jazeera.com/news/2019/10/kurdish-forces-agree-withdraw-turkey-syria-border-191020055338220.html>
- 10- Sirwan Kajjo, "Turkish-Backed Syrian Fighters Seek Control of Major Highway in NE Syria", VOA News, 17.11.2019, https://www.voanews.com/extremism-watch/turkish-backed-syrian-fighters-seek-control-major-highway-ne-syria?fbclid=IwAR2o6J0ghOpndXNi16HGZmjLei6-pZ_7tMSNQ9oXhJe-bbl2rdM-ba1WF-bs
- 11- Kayla Koontz, "Borders Beyond Borders: The Many (Many) Kurdish Political Parties of Syria", Middle East Institute, October 2019, Policy Paper 2019-21, s.1.
- 12- Aaron Stein and Emily Burchfield, "The Future of Northeast Syria", Foreign Policy Research Institute & Atlantic Council Rafik Hariri Center for the Middle East, August 2019, s. 1.
- 13- Kayla Koontz, "Borders Beyond Borders: The Many (Many) Kurdish Political Parties of Syria", Middle East Institute, October 2019, Policy Paper 2019-21, s.8.
- 14- <https://horrya.net/archives/115011>
- 15- <https://www.baladi-news.com/ar/articles/52863/%D8%A3%D9%87%D8%A7%D9%84%D9%8A-%D8%A7%D9%84%D9%85%D9%86%D8%B5%D9%88%D8%B1%D8%A9-%D9%8A%D8%AA%D8%B8%D8%A7%D9%87%D8%B1%D9%88%D9%86-%D8%B1%D9%81%D8%B6%D8%A7-%D9%84%D8%B9%D9%88%D8%AF%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D9%86%D8%B8%D8%A7%D9%85-%D8%A5%D9%84%D9%89-%D8%A7%D9%84%D8%B1%D9%82%D8%A9-%D9%81%D9%8A%D8%AF%D9%8A%D9%88>
- 16- Hamidi, İbrahim. "SDG Lideri Mazlum Kobani: SDG, Suriye'nin milli gücüdür yasal boyut kazanmak istiyoruz". Şarkul Awsat, 17.12.2019. <https://aawsat.com/turkish/home/article/2039586/sdg-lideri-mazlum-kobani-sdg-suriyenin-milli-g%C3%BCc%C3%BCd%C3%BCr-yasal-boyut-kazanmak>
- 17- Deirezzor 24, "Calls for protests and sit-ins are launched throughout Deir Ezzor countryside against Assad regime and Iran", 15.10.2019, <https://en.deirezzor24.net/calls-for-protests-and-sit-ins-are-launched-throughout-deir-ezzor-countryside-against-assad-regime-and-iran/>
- 18- The New Arab, "Anti-Assad protests break out in eastern Syria following SDF-regime agreement",

16.10.2019, <https://www.alaraby.co.uk/english/news/2019/10/16/anti-assad-protests-in-eastern-syria-following-sdf-regime-agreement>

19-<https://www.omrandirasat.org/%D8%A7%D9%84%D8%A5%D8%B5%D8%AF%D8%A7%D8%B1%D8%A7%D8%AA/%D8%A7%D9%84%D8%A3%D8%A8%D8%AD%D8%A7%D8%AB/%D8%A3%D9%88%D8%B1%D8%A7%D9%82-%D8%A8%D8%AD%D8%AB%D9%8A%D8%A9/%D8%AA%D8%B7%D9%88%D8%B1%D8%A7%D8%AA-%D8%A7%D9%84%D8%B9%D9%84%D8%A7%D9%82%D8%A9-%D8%A8%D9%8A%D9%86-%D8%A7%D9%84%D8%A5%D8%AF%D8%A7%D8%B1%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D8%B0%D8%A7%D8%AA%D9%8A%D8%A9-%D9%88%D8%A7%D9%84%D9%86%D8%B8%D8%A7%D9%85-%D9%88%D8%B1%D9%88%D8%B3%D9%8A%D8%A7-%D8%AE%D9%84%D8%A7%D9%84-%D8%B9%D8%A7%D9%85%D9%8A-2016-2017.html>

20- “Soft conflict begins east of the Euphrates, and Arabs are the common denominator” Syria Call, 29.04.2020, <https://nedaa-sy.com/en/reports/390>

21- Rengîn Şero, “Rûsya hewl dide yekîneyeke leşkerî ji Ereban ava bike” Rudaw, 18.05.2020, <https://www.rudaw.net/kurmanci/kurdistan/1805202012>

22- Liz Sly and Asser Khattab, “Syria’s Assad is confronting the toughest challenges of the 9-year war” The Washington Post, 26.05.2020, https://www.washingtonpost.com/world/middle-east/syrias-assad-is-confronting-the-toughest-challenges-of-the-9-year-war/2020/05/25/42d4adec-9946-11ea-ad79-eef7cd734641_story.html

23- “What Is al-Sabhan Doing in Manbij?”, 24.06.2019, <https://syrianobserver.com/EN/news/51270/what-is-al-sabhan-doing-in-manbij.html>

24- Hawar News Agency, “High Electoral Commission disclosed Local Administration elections’ outcomes”, 05.12.2017, <https://web.archive.org/web/20171206140102/http://en.hawarnews.com/high-electoral-commission-disclosed-local-administration-elections-outcomes/>

25- <https://www.rudaw.net/arabic/kurdistan/0401201811>

26- A.g.e.

27-<https://www.omrandirasat.org/%D8%AE%D8%B1%D8%A7%D8%A6%D8%B7-%D9%88%D8%A5%D9%86%D9%81%D9%88%D8%BA%D8%B1%D8%A7%D9%81/tag/%D8%B2%D9%8A%D8%A7%D8%B1%D8%A7%D8%AA%20%D8%A7%D9%84%D9%82%D9%88%D9%89%20%D8%A7%D9%84%D9%83%D8%B1%D8%AF%D9%8A%D8%A9%20%D9%84%D9%82%D8%A7%D8%B9%D8%AF%D8%A9%20%D8%AD%D9%85%D9%8A%D9%85%D9%8A%D9%85.html>

28- Aaron Stein and Emily Burchfield, “The Future of Northeast Syria”, Foreign Policy Research Institute & Atlantic Council Rafik Hariri Center for the Middle East, August 2019, s. 12.

29- A.g.e.

30- Aaron Y. Zelin and Oula A. Alrifai, “Syria’s Three Governments Confront the Coronavirus”, The Washington Institute for Near East Policy, 01.04.2020, <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/syrias-three-governments-confront-the-coronavirus>

31- Levent Tok, “Savaş içinde savaş: Kriz ve çatışma bölgelerinde korona ile mücadele”, Independent Türkçe, 06.04.2020, <http://www.indyrturkish.com/node/158751/dünya/savaş-içinde-savaş-kriz-ve-çatışma-bölgelerinde-korona-ile-mücadele>

32- Aaron Y. Zelin and Oula A. Alrifai, “Syria’s Three Governments Confront the Coronavirus”, The Washington Institute for Near East Policy, 01.04.2020, <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/syrias-three-governments-confront-the-coronavirus>

33- Bethan McKernan, “Islamic State prisoners escape from Syrian jail after militants riot”, The Guardian, 30.03.2020, <https://www.theguardian.com/world/2020/mar/30/islamic-state-prisoners-escape-from-syrian-jail-after-militants-riot>

34- “İraqi Kurdistan sends coronavirus test kits to Syrian Kurds”, Duvar English, 13.04.2020, <https://www.duvarenglish.com/world/2020/04/13/iraqi-kurdistan-sends-coronavirus-test-kits-to-syrian-kurds/>

- 35- Anya Briy, "Rojava: statelessness in a time of pandemic", Open Democracy, 19.05.2020, <https://www.opendemocracy.net/en/north-africa-west-asia/rojava-statelessness-time-pandemic/>
- 36- Will Christou and Ammar Hamou, "Update: Mapping the Coronavirus in Syria", 27.05.2020, <https://syriadirect.org/news/mapping-coronavirus-in-syria-unofficial-cases-and-hot-spots/>
- 37- Amberin Zaman, "Syria's Kurdish-led region decries lack of international support in COVID-19 fight", Al-Monitor, 20.04.2020, <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2020/04/syria-north-east-covid19-coronavirus-kurdish-who-un.html>
- 38- Hisham Arafat, "Kurdish administration accuses WHO of hiding first coronavirus case in north-east Syria", Kurdistan 24, 18.04.2020, <https://www.kurdistan24.net/en/news/d59b9dad-69c4-4deb-8e1d-3827a806b57d>
- 39- "US, France plan to create political space for YPG/PKK" Anadolu Agency, 11.05.2020, <https://www.aa.com.tr/en/europe/us-france-plan-to-create-political-space-for-ypg-pkk/1836111>
- 40- Joanne Stocker-Kelly, "Kurdish politics are as complex inside as out", Rudaw, 14.05.2020, <https://www.rudaw.net/english/analysis/rojava-kurdish-parties-pyd-enks-negotiations-14052020>
- 41- KUBP, yeni kurulan ve PYD tarafından liderlik edilen partiler koalisyonudur.
- 42- Karwan Faidhi Dri, "US welcomes initial unity deal between Kurdish ruling, opposition parties in NE Syria" Rudaw, 18.06.2020, <https://www.rudaw.net/english/middleeast/syria/170620204>

YAZARLAR HAKKINDA

Bedir Mulla Rashid, Kürt Siyaseti alanında uzmanlaşan Suriyeli bir araştırmacıdır. Şam Üniversitesi Arapça-İngilizce tercümanlık bölümünden mezun olmuştur. Hâlihazırda İstanbul'da faaliyet gösteren Omran Stratejik Araştırmalar Merkezi'nde çalışmaktadır. Daha önce Kuzey Suriye'deki Özerk Yönetim üzerine çeşitli analiz ve raporlar kaleme almıştır. Ayrıca Omran Stratejik Araştırmalar Merkezi tarafından basılan bir kitabın bir bölümünü yazmıştır. Çalışmaları arasında 'Military and Security Structures of the Autonomous Administration in Syria' ve 'The Autonomous Administration in Northern Syria: Questions of Legitimacy and Identity' adlı eserler bulunmaktadır.

Mehmet Emin Cengiz, Al Sharq Forum'da araştırma asistanı olarak çalışmaktadır. Lisans eğitimini 2016 yılında, Ege Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde tamamlamıştır. Lisans eğitimi sırasında Erasmus+ Programı çerçevesinde Almanya'ya uluslararası değişim öğrencisi olarak gitmiş ve Heinrich-Heine-Universität Düsseldorf'ta eğitim görmüştür. Hâlihazırda Marmara Üniversitesi'nde Ortadoğu Sosyoloji ve Antropolojisi Anabilim Dalında yüksek lisans tez aşamasındadır. Suriye savaşı ve devlet-dışı silahlı aktörler üzerine kaleme aldığı yazılar ulusal ve uluslararası medya organlarında yayımlanmıştır. Araştırma ve İlgi Alanları: Suriye Savaşı, Devlet-Dışı Silahlı Aktörler, Türk Dış Politikası, Gönüllü Yabancı Savaşçılar, Bölgesel Kürt Siyaseti ve Siyasal İslam'dır.

AL SHARQ FORUM HAKKINDA

Al Sharq Forum, amacı; Şark bölgesi halklarının siyasal gelişimi, sosyal adalete kavuşması ve ekonomik refaha erişmesi için uzun vadeli stratejiler geliştirmek olan, bağımsız ve uluslararası bir kuruluştur. Al Sharq Forum, bu hedefini; demokratik katılım ideali, bilinçli vatandaşlık, çok taraflı diyalog, sosyal adalet ve kamu yararını gözeterek araştırmaları teşvik ederek gerçekleştirmektedir.

Adres: İstanbul Vizyon Park A1 Plaza Kat:6
No.:68 34197 Bahçelievler / İstanbul / Türkiye
Telefon: +902126031815
Faks: +902126031665
E-posta: info@sharqforum.org